

สรุปรายงานการประชุมสัมมนา “เวทีปัญญา สัมมนาเวที” ครั้งที่ 13

เรื่อง “การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมสู่ความเป็นเลิศ”

วันพุธที่ 9 มิถุนายน 2553

ณ โรงแรมปรีนซ์ พาเลซ กรุงเทพมหานคร

.....

สำนักงาน ก.พ.ร. โดยสำนักบริหารการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมกำหนดจัดการประชุมสัมมนา “เวทีปัญญา สัมมนาเวที” ครั้งที่ 13 เรื่อง “การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมสู่ความเป็นเลิศ” ในวันพุธที่ 9 มิถุนายน 2553 เวลา 08.30 – 14.00 น. ณ ห้องประชุมปรีนซ์ 2 ชั้น 11 โรงแรมปรีนซ์ พาเลซ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้หน่วยงานจากส่วนราชการและจังหวัดที่ประสบความสำเร็จในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม มาถ่ายทอดประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับแนวทางและวิธีการ จนผู้เข้าร่วมประชุมสามารถนำไป เป็นแบบอย่าง และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับหน่วยงานของตนเองต่อไป โดยได้เรียนเชิญวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิจากส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ที่มีความโดดเด่นในด้านการส่งเสริมและ สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ศึกษากรณีของ ส่วนอุตสาหกรรมบางกะดี จังหวัดปทุมธานี ซึ่งประกอบด้วย นายประทวน สุทธิอำนาจเดช อุตสาหกรรมจังหวัด ปทุมธานี นายธวัชชัย อึ้งอัมพรวิไล นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบางกะดี และนางกนิษฐ เมืองกระจ่าง กรรมการผู้จัดการบริษัท สวนอุตสาหกรรมบางกะดี จำกัด สำหรับระดับจังหวัด จังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่ได้รับ รางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัดประจำปี พ.ศ. 2552” ระดับดีเยี่ยม ด้านการฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำน่านอย่างยั่งยืน โดยอาศัยกระบวนการบูรณาการและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งประกอบด้วย พันตรีหญิงระวีวรรณ นุญนิตย์ นายทหารฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์ประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดทหารบกน่าน และนางสุภาพ ศิริบรรณสพ ผู้แทนศูนย์ประชาคมน่าน โดยได้รับเกียรติจากนายอนุชิต สุนสวัสดิกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบราชการ สำนักงาน ก.พ.ร. มาเป็น ผู้ดำเนินการอภิปราย

นางวรรณพร เทพหัสดิน ณ อยุธยา สุทธปรีดา ผู้อำนวยการสำนักบริหารการเปลี่ยนแปลง และนวัตกรรม สำนักงาน ก.พ.ร. ได้กล่าวต้อนรับและเปิดการประชุมสัมมนา โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัด ประชุมสัมมนา “เวทีปัญญา สัมมนาเวที” มาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริม และผลักดันให้ส่วนราชการต่างๆ ใช้เครื่องมือ ด้านการบริหารความรู้ เข้ากับเครื่องมือการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ และเพื่อให้สอดคล้องตามพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 ว่าด้วยการบริหารราชการเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ต่อภารกิจของรัฐ ซึ่งต้องการพัฒนาความรู้ในส่วนราชการให้มีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งมีการใช้เครื่องมือตามแนวทางที่กำหนดไว้ตามกฎหมายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สำหรับการ ประชุมสัมมนาในครั้งนี้ สำนักงาน ก.พ.ร. ได้คัดเลือกประเด็นที่มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อ การบริหารราชการ แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2550 โดยมี หลักการในเรื่องการมีส่วนร่วมคล้ายกับฉบับปี พ.ศ. 2540 แต่มีรายละเอียดที่เพิ่มเติมมากขึ้น ซึ่งยังคงให้ความสำคัญ กับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเน้นในเรื่องการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอยู่เช่นเดิม และสำนักงาน ก.พ.ร. ก็ได้นำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2555) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม จากประชาชนในหน่วยงานภาครัฐด้วยเช่นเดียวกัน

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สำนักงาน ก.พ.ร. ได้เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมมาโดยตลอด โดยปี พ.ศ. 2549 สำนักงาน ก.พ.ร. ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดเรื่อง “ระดับความสำเร็จในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบราชการ” ไว้ในคำรับรองการปฏิบัติราชการของส่วนราชการและจังหวัด และในปี พ.ศ. 2550 – 2552 ได้มีการดำเนินโครงการ “การส่งเสริมการสร้างระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด” และร่วมมือกับสถาบันพระปกเกล้าดำเนินโครงการ “ขับเคลื่อนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” เพื่อพัฒนาระบบราชการสู่การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัดในเดือนเมษายนที่ผ่านมาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

สำหรับการสัมมนาในครั้งนี้ ได้รับเกียรติจากส่วนราชการและจังหวัดที่มีความโดดเด่น และเป็นตัวอย่างที่ดี (Best Practice) ในเรื่องการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม และจังหวัดน่านมาถ่ายทอดประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับแนวทาง และ วิธีการในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมสู่ความเป็นเลิศในวันนี้ จากการนำเสนอประสบการณ์ครั้งนี้ สำนักงาน ก.พ.ร. มุ่งหวังให้ “เวทีปัญญา สัมมนาเวที” เป็นเวทีที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาสามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการพัฒนาการบริหารราชการ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับหน่วยงานของตนเองต่อไป

อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้นำเสนอประสบการณ์การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมสู่ความเป็นเลิศของส่วนราชการและจังหวัด

นายอนุชิต สุนสวัสดิกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบราชการ สำนักงาน ก.พ.ร. ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมสู่ความเป็นเลิศว่า เป็นการยกระดับการให้บริการโดยส่วนราชการต้องให้ข้อมูล ชี้แจง รับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และนำข้อคิดเห็นเหล่านั้นไปปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งสร้างการยอมรับ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินการของภาครัฐ ว่ามีความจำเป็นในการดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงาน ก.พ.ร. เพื่อนำไปปรับปรุงการทำงานของหน่วยงานของตนเองต่อไป โดยในช่วงแรกเป็นการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในเรื่องของการบริหารจัดการมลพิษของสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งมีจังหวัดปทุมธานีเป็นหน่วยงานนำร่องที่สามารถผลักดันให้เกิดเป็นต้นแบบที่ดี (Best Practice) ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ และในช่วงที่สองเป็นการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในเรื่องของกรฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำของจังหวัดน่าน

“การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม: สวนอุตสาหกรรมบางกะดี จังหวัดปทุมธานี”

นายประทวน สุทธิอำนวยเดช อุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี ได้นำเสนอจุดเริ่มต้นแนวคิดของการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในจังหวัดปทุมธานีว่ามาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลบางกะดีที่ประชาชนมักจะร้องเรียนโรงงานในเรื่องปัญหามลพิษ เช่น เรื่องการปล่อยน้ำเสีย กลิ่นเหม็น เขม่าควัน เสียงดัง ฯลฯ ซึ่งเมื่อพิจารณาสาเหตุของปัญหา จะพบว่า เกิดจาก 1) ประชาชนไม่เข้าใจข้อมูล และไม่เชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมของโรงงาน 2) ประชาชนมีความสงสัยในการทำงานของภาครัฐ

และ 3) โรงงานไม่เข้าใจความเดือดร้อนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ทำให้ประชาชนและโรงงานไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน จนก่อให้เกิดความขัดแย้งตามมา ซึ่งที่ผ่านมา แนวทางในการแก้ปัญหาหระหว่งภาครัฐ และภาคเอกชนเมื่อเกิดการร้องเรียน ภาครัฐก็จะเข้าไปตรวจสอบโรงงาน และสั่งการตามกฎหมายที่กำหนด ส่วนภาคเอกชนก็แก้ไขปัญหาตามที่ภาครัฐสั่งการ ผลที่ตามมา คือ ปัญหาในเรื่องการร้องเรียนก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

ดังนั้นในปี พ.ศ. 2550 จึงได้มีการนำแนวคิดในการแก้ไขปัญหาโดยใช้ “หลักการมีส่วนร่วม” ของสำนักงาน ก.พ.ร. เข้ามาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้โครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม มีการตั้งวัตถุประสงค์ของโครงการไว้ 7 ข้อ ดังนี้

1. ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีความเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมาย
2. ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีจิตสำนึก และยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงาน
3. ชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับสถานประกอบการ รับรู้ข่าวสาร มีส่วนร่วมในการเสนอแนะปัญหาต่าง ๆ โดยใช้หลักธรรมาภิบาลเช่นเดียวกัน
4. ภาพรวมในด้านสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยดีขึ้น
5. สถานประกอบการ และชุมชนมีความเข้าใจ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
6. จัดเก็บรวบรวม ทำฐานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม
7. สร้างชุมชนให้เป็นเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2551 จึงได้มีการเริ่มต้นโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการ โดยมีพันธมิตรร่วมจาก 3 ภาคส่วน ประกอบด้วย 1) ภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี 2) ภาคเอกชน ได้แก่ โรงงานทั้งภายในและภายนอกสวนอุตสาหกรรมบางกะดี จำกัด (โรงงานในสวนอุตสาหกรรม จำนวน 44 โรงงาน และโรงงานนอกสวนอุตสาหกรรม จำนวน 1 โรงงาน คือ บริษัทอายิโนะโมะโต๊ะ ประเทศไทย จำกัด) และ 3) ภาคท้องถิ่นและชุมชน ได้แก่ เทศบาลตำบลบางกะดี และชุมชนในพื้นที่รอบโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งสิ้น 17 ชุมชน ร่วมกันคิดหลักเกณฑ์การประเมินการมีธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่ดี ภายใต้โครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมและสถานประกอบการของจังหวัดปทุมธานี ซึ่งผลจากการประชุมร่วมกันในปี พ.ศ. 2551 ได้หลักเกณฑ์ฯ ดังนี้

เกณฑ์การประเมินการมีธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่ดี

โครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมโรงงานและสถานประกอบการ ของจังหวัดปทุมธานี ในปี พ.ศ. 2551

ข้อที่	หลักการ	แนวทาง	การปฏิบัติ
1	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	1.1 ข้อมูลการจัดการมลภาวะที่ถูกต้อง 1.2 ช่องทางในการเปิดเผยข้อมูล และการเข้าถึงข้อมูล	1.1.1 มีข้อมูลการจัดการมลภาวะ น้ำ อากาศ กาก เสียง สารเคมี 1.2.1 เปิดเผยข้อมูล ณ สถานประกอบการ, พื้นที่ชุมชน
2	ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา	2.1 แจ้งข้อมูลเมื่อการประกอบการอาจก่อผลกระทบต่อ 2.2 ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา	2.1.1 แจ้งหน่วยงานราชการ, สถานประกอบการ, ท้องถิ่น 2.2.1 ร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาสถานประกอบการต่อชุมชน
3	ความโปร่งใส	3.1 มีข้อมูลมลภาวะ 3.2 เปิดเผยข้อมูล	3.1.1 มีข้อมูลการจัดการมลภาวะทางน้ำ อากาศ กาก เสียง สารเคมี 3.2.1 เปิดเผยข้อมูล ณ สถานประกอบการ, พื้นที่ชุมชน
4	ความรับผิดชอบต่อสังคม	4.1 แสดงความรับผิดชอบต่อเมื่อเกิดการก่อผลกระทบต่อสังคม 4.2 มีช่องทางรับฟังความคิดเห็นและมีขบวนการในการตอบสนองในการตอบสนองข้อร้องเรียน	4.1.1 ปรับปรุงแก้ไขและรับผิดชอบต่อกฎหมาย 4.2.1 มีช่องทางรับฟังข้อร้องเรียนที่สถานประกอบการ
5	นิติธรรม	5.1 มีการจัดการด้านมลภาวะเป็นไปตามกฎหมาย 5.2 มีการจัดการด้านความปลอดภัยเป็นไปตามกฎหมาย	5.1.1 มีข้อมูลการตรวจวัดมลภาวะ 5.2.1 มีเอกสารในการรับรองความปลอดภัย
6	ความยุติธรรม	6.1 การจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม 6.2 ดึงประโยชน์ให้สังคม	6.1.1 การอนุรักษ์พลังงานและประหยัดทรัพยากร 6.2.1 มีการตอบสนองทางด้านที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น จัดนิทรรศการ, สาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ
7	ความยั่งยืน	7.1 ผู้ประกอบการ ประกอบกิจการอย่างมีจิตสำนึกและไม่มีผลกระทบต่อชุมชน และสิ่งแวดล้อม 7.2 ลดปัญหาการร้องเรียน 7.3 ผู้ประกอบการและชุมชนอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข	7.1.1 ผู้ประกอบการประกอบกิจการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล 7.2.1 การร้องเรียนน้อยลงหรือไม่มี 7.3.1 ผู้ประกอบการและชุมชนร่วมกันพัฒนาอุตสาหกรรมและสังคมอย่างยั่งยืน

ผลจากการติดตามประเมินผลโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในปี พ.ศ. 2551

จากการติดตามประเมินผลโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในปี พ.ศ. 2551 ตาม

ตัวชี้วัด พบว่า

- 1) เรื่องร้องเรียนลดลง 60 %
- 2) โรงงานมีการดูแล ฝ้าระวัง รักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 50 %
- 3) ประชาชนมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพิ่มขึ้น 40 %
- 4) ความขัดแย้งในทุกภาคส่วนลดลง 60 %

ผลที่ได้รับเชิงนโยบาย ปี พ.ศ. 2551

จาก Model ต้นแบบโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่ได้ดำเนินการในปี พ.ศ. 2551

ส่งผลทำให้เกิดผลตามมา ดังนี้

1. กระทรวงอุตสาหกรรมได้จัดสรรงบประมาณให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี ดำเนินการโครงการธรรมาภิบาลสถานประกอบการต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2552
2. กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดให้โครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของจังหวัดปทุมธานี เป็นโครงการนำร่องของกระทรวงฯ
3. กระทรวงอุตสาหกรรมสั่งการให้ดำเนินการจัดทำโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม และขยายไปยังจังหวัดอื่นๆ ที่มีโรงงานหนาแน่นอีก 28 จังหวัด เช่น จังหวัดชลบุรี สมุทรปราการ นครปฐม ฯลฯ

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2551 - 2552 พบว่า

1. เกณฑ์การประเมินเดิม และขั้นตอนการดำเนินงานยังไม่ชัดเจน มีการตีความได้หลายรูปแบบ ทำให้มีการโต้เถียงเกิดขึ้นในชุมชน

2. งบประมาณของภาครัฐมีจำนวนจำกัด ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ทั่วถึงทุกโรงงานในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี (งบประมาณที่ได้ 200,000 บาท เป้าหมาย 5 โรงงาน เฉลี่ยค่าใช้จ่ายโรงงานละ 40,000 บาท/ปี) ซึ่งในจังหวัดปทุมธานีมีโรงงานทั้งหมดประมาณ 2,900 โรงงาน

จากปัญหาและอุปสรรคเรื่องหลักเกณฑ์การประเมินผลที่มีปัญหาอยู่ ในปี พ.ศ. 2551 - 2552 สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมจึงได้มอบหมายสถาบัน ISO ให้ไปทบทวนและขยายความเกณฑ์การประเมินเดิมให้ชัดเจนซึ่งส่งผลทำให้การดำเนินโครงการมีความชัดเจนขึ้น และมีขั้นตอนการทำงานที่เป็นระบบ เทียบเคียงมาตรฐานได้ เป็นที่ยอมรับมากขึ้น ซึ่งสรุปแนวปฏิบัติในการทำงานได้ 9 ขั้นตอน ดังนี้

1. นโยบายธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม : นโยบายธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมตั้งแต่วิสัยทัศน์ของโรงงานต้องมีความชัดเจน
2. การรวบรวมกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง : โรงงานจะต้องทราบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการกิจการว่ามีกฎหมายอะไรที่เกี่ยวข้องบ้าง
3. การจัดทำข้อมูลด้านมลภาวะ : โรงงานจะต้องจัดทำข้อมูลด้านมลภาวะของโรงงาน
4. การเปิดเผยข้อมูล : โรงงานต้องมีการประชาสัมพันธ์และเปิดเผยให้ชุมชนได้รับทราบข้อมูลของโรงงาน
5. การยอมรับความคิดเห็นของประชาชน : โรงงานต้องมีการทำแบบสอบถาม และมีการพูดคุยระหว่างกัน รวมทั้งยอมรับความคิดเห็นของคนในชุมชน
6. การแก้ไขและรับผิดชอบตามกฎหมาย : โรงงานต้องปฏิบัติตามกฎหมาย
7. การอนุรักษ์พลังงาน : โรงงานต้องมีการใช้พลังงานให้สมดุลกับชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง
8. การคืนประโยชน์ให้สังคม : โรงงานต้องตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนที่อยู่อาศัยใกล้เคียงกับโรงงาน
9. ความยั่งยืน : โรงงานต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งพางบประมาณของรัฐ

ผลจากการดำเนินโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. 2551 – 2553

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานีได้ดำเนินโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งผลจากการดำเนินโครงการฯ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2551 – 2553 ส่งผลทำให้มีสถานประกอบการอุตสาหกรรมเข้าร่วมโครงการฯ มากขึ้นทุกปีตามลำดับ ดังนี้

ปี พ.ศ. 2551	ปี พ.ศ. 2552	ปี พ.ศ. 2553
- ในสวนอุตสาหกรรม 44 ราย - นอกสวนอุตสาหกรรม 1 ราย (อายุโนะโมะโตะ)	- เพิ่มรายใหม่นอกสวน อุตสาหกรรมบางกะดี 5 ราย	- เพิ่มรายใหม่ ในพื้นที่ตำบล บ้านใหม่ 7 ราย
45 โรงงาน	50 โรงงาน	57 โรงงาน

ผลจากการดำเนินโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 – 2553 ทำให้ปัจจุบันมีโรงงานที่เข้าร่วมโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสิ้น 57 โรงงาน โดยเป็นโรงงานในสวนอุตสาหกรรมบางกะดี 44 โรงงาน นอกสวนอุตสาหกรรมบางกะดี 6 โรงงาน และในพื้นที่ตำบลบ้านใหม่ จำนวน 7 โรงงาน

อย่างไรก็ตาม สำหรับโรงงานในจังหวัดปทุมธานีที่อยู่นอกโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรมได้มีการจัดทำโครงการอื่น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในเบื้องต้นเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการทุกจังหวัด 3 โครงการ ดังนี้

1) โครงการป้องกันมลพิษจากสถานประกอบการ โครงการนี้ได้ดำเนินการในทุกจังหวัด 75 จังหวัด โดยวัตถุประสงค์ของโครงการคล้ายกับโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม แต่มุ่งเน้นในเรื่องการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนมากกว่าประเด็นอื่นๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทั้งภาคประชาชน ชุมชน เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ผู้ประกอบการโรงงาน NGO นักข่าว และ ทีมงานจากภาครัฐต่าง ๆ เช่น จากกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ โดยให้มีการจัดประชุมให้ความรู้และให้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งเข้าไปศึกษาดูงานในโรงงานที่มีการจัดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ดี เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่โรงงานอื่น ๆ ได้นำไปปรับปรุงแก้ไขการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงงานของตนเองต่อไป นอกจากนี้ โครงการนี้ยังเป็นการสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังและป้องกันมลพิษจากสถานประกอบการอีกทางหนึ่งด้วย เนื่องจากในจังหวัดหนึ่ง ๆ จะมีผู้ที่เข้าร่วมในโครงการนี้ประมาณ 80 คน ในการคัดเลือกโรงงานที่จะเข้าไปดูงานนั้นนอกจากจะคัดเลือกจากโรงงานที่มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีแล้ว ยังคัดเลือกโรงงานที่มีปัญหาเรื่องร้องเรียนจากประชาชนมากด้วย เพื่อให้ชุมชนที่อยู่ใกล้กับโรงงานได้เข้าไปดูการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงงานเหล่านั้นด้วย ซึ่งโครงการนี้เป็นโครงการที่ดำเนินการควบคู่ไปกับโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของจังหวัด

2) โครงการ Pathum Thani Agenda 2010 โครงการนี้เป็นโครงการเกี่ยวกับเรื่องการบริหารจัดการมลพิษและขยะมูลฝอย อันเป็นปัญหาเร่งด่วนของจังหวัดปทุมธานี ซึ่งโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมได้ไปสอดแทรกกับโครงการ Pathum Thani Agenda 2010 ด้วยเช่นเดียวกัน เห็นได้ว่าโครงการในจังหวัดปทุมธานีมีการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับชุมชนและระดับโรงงาน

3) โครงการเทคโนโลยีสะอาด (Clean Technology : CT) โครงการนี้เป็นโครงการที่นำของเสียไปกำจัดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยนำของเสียไปกำจัดและเพิ่มผลผลิตภายหลังจากขบวนการผลิตขั้นที่ 1 ผลจากการจัดประชุมที่ผ่านมาได้ โรงงานที่จะนำร่องโครงการเทคโนโลยีสะอาด 2 โรงงาน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้ให้สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือมาช่วยเป็นที่ปรึกษา โดยการเอาหลัก 3 R มาจับ คือ Reuse Reduce Recycle แล้ววัดผลระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ พบว่าก่อนและหลังเข้าโครงการ โรงงานมีความแตกต่างกันอย่างไร มีการเพิ่มและลดอะไรบ้าง และสามารถสร้างนวัตกรรมจากกระบวนการผลิตอะไรได้บ้าง

อย่างไรก็ตาม นอกจาก 3 โครงการฯ นี้แล้ว ในอนาคตสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานีมีแนวความคิดที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยให้สถานประกอบการดำเนินโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน โดยจะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานีทั้งหมด 7 อำเภอ เข้าร่วมโครงการฯ นี้ด้วย ซึ่งในการดำเนินการโรงงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการฯ นี้จะต้องตั้งงบประมาณของตนเองปีละไม่เกิน 40,000 บาท เพื่อนำเกณฑ์ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมไปใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น

โดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะช่วยเป็นที่เลี้ยงและให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการฯ ดังกล่าว ซึ่งผลจากการดำเนินการนี้ จะส่งผลทำให้ข้อร้องเรียนจากชุมชนลดน้อยลง และทำให้โรงงานและชุมชนมีความเข้าใจกันมากขึ้น อันจะส่งผลทำให้ชุมชนและโรงงานสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

นายอนุชิต สุนสวัสดิกุล กล่าวสรุปให้เห็นว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การบริหารจัดการมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมประสบความสำเร็จได้นั้น นอกจากจะมาจากการสั่งการตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ยังต้องเกิดจากการที่ทั้ง 3 ภาคส่วนมีความร่วมมือกัน มีการสื่อสารพูดคุยกันตลอดเวลาในทุกกระบวนการโดยเฉพาะในช่วงของการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินการมีธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมซึ่งทั้ง 3 ภาคส่วนได้มีการคุยกันหลายรอบมากกว่าจะได้มาเป็นหลักเกณฑ์ที่มีความสมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย

นางกนิษฐ เมืองกระจ่าง กรรมการผู้จัดการบริษัทสวนอุตสาหกรรมบางกะดี จำกัด ได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของสวนอุตสาหกรรมบางกะดีว่า สวนอุตสาหกรรมบางกะดีก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2531 โดยท่านผู้หญิงนิรมล สร้อยสัตย์ เริ่มแรกของการตั้งสวนอุตสาหกรรมบางกะดี เกิดจากการที่กลุ่ม โตชิบา ต้องการย้ายฐานการผลิต ท่านผู้หญิงนิรมลจึงได้ชักชวนกลุ่มโตชิบามาตั้งฐานการผลิตที่ประเทศไทย เนื่องจากเห็นว่าการที่กลุ่มโตชิบามาตั้งอุตสาหกรรมในประเทศไทย นอกจากจะทำให้เกิดการสร้างงานแล้ว ยังเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาให้คนไทยได้เรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยก้าวหน้าขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง ระยะแรกมีความกังวลว่าจะจัดตั้งได้ยาก เพราะจังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานครมาก จะต้องมีการเปรียบเทียบต่าง ๆ ที่เข้มงวดกว่าจังหวัดอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามท่านผู้หญิงนิรมลก็มีความมั่นใจว่าสวนอุตสาหกรรมสามารถทำตามกฎ ระเบียบต่าง ๆ เหล่านั้นได้ ต่อมาจึงได้ดำเนินการก่อตั้ง “สวนอุตสาหกรรมบางกะดี” ขึ้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยตั้งชื่อว่า “สวน” ไม่เรียกว่า “นิคม” เนื่องจากผู้ก่อตั้งต้องการให้พนักงานที่ทำงานในสวนอุตสาหกรรมบางกะดีรู้สึกเหมือนทำงานอยู่ที่บ้าน เพราะพนักงานต้องใช้เวลามากกว่าครึ่งอยู่ที่ทำงาน

นอกจากนี้ สวนอุตสาหกรรมบางกะดียังมีปรัชญาในการดำเนินงานว่า สวนอุตสาหกรรมบางกะดีจะต้องสามารถทำงานอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน มั่นคง และเป็นมิตรกับชุมชน ทั้งนี้เพราะพนักงานส่วนใหญ่ในสวนอุตสาหกรรมบางกะดีก็คือคนที่อยู่ในชุมชนแถวนี้ ดังนั้นพนักงานของสวนอุตสาหกรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนี้ด้วย ด้วยเหตุนี้เมื่อมีข้อร้องเรียนต่างๆ เกิดขึ้น ทุกฝ่ายจึงพยายามช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม โดยปกติเมื่อพูดถึงคำว่า “อุตสาหกรรม” หรือ “โรงงาน” ก็เป็นที่เข้าใจกันว่า ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำให้การทำงานในทุกกระบวนการออกมาโดยปราศจากมลพิษ เพราะในทุกกระบวนการจะต้องคิดว่าจะทำอย่างไรให้มลพิษของน้ำที่ออกมาไม่เป็นพิษ ไม่ทำให้ออกผลกับภายนอกหรือก่อนน้อยที่สุด ซึ่งวัตถุดิบที่ใช้โดยการนำเข้านั้นจะต้องเป็นสารที่มีมลพิษน้อยที่สุด ถ้าเป็นสารที่มีมลพิษอาจทำให้เกิดน้ำเสีย อากาศเสีย กลิ่นเหม็น และเสียงดังออกมา ดังนั้นปัญหา คือ จะทำอย่างไรให้สิ่งที่ออกมานั้นไม่ไปรบกวนผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยาก แต่ทางสวนอุตสาหกรรมบางกะดีมีความมั่นใจว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าวได้ ดังนั้นเมื่อมีข้อร้องเรียนต่าง ๆ เกิดขึ้นสวนอุตสาหกรรมบางกะดีจึงคิดหาแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงได้มีการ ประชุมเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกับทางเทศบาลตำบลบางกะดี และได้ข้อสรุปว่าสวนอุตสาหกรรมบางกะดีจะเข้าสู่ “โครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม” ในขณะนั้นได้ นายธวัชชัย อึ้งอัมพรวิไล นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบางกะดี เข้ามาร่วมช่วยเหลือด้วย อย่างไม่รู้ดี ในช่วงแรกของการเริ่มต้นโครงการ

ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมค่อนข้างลำบาก เนื่องจาก การจะทำให้ทุกฝ่ายรู้สึกเป็นมิตรต่อกันและมาร่วมมือกันได้นั้นก็ต้องใช้เวลาพอสมควร เพราะในตอนแรกคนในสวนอุตสาหกรรมบางกะดี จะรู้สึกกลัวนายกเทศมนตรี แต่ภายหลังจากที่ได้มานั่งคุยกัน ก็เริ่มเข้าใจกันมากขึ้น รู้สึกเป็นมิตรต่อกันมากขึ้น และร่วมกันคิดหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ดังนั้นสิ่งแรกที่จะทำให้ทุกฝ่ายสามารถร่วมมือกันได้นั้นจะต้อง “เปิดใจพูดคุยกัน” ซึ่งสวนอุตสาหกรรมบางกะดีเอง มีความ **ตั้งใจ จริงใจ เปิดใจ** และต้องการที่จะอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างมีความสุข และยั่งยืน ประกอบกับมีความต้องการที่จะสร้างความภาคภูมิใจให้กับโรงงานและพนักงานในสวนอุตสาหกรรมบางกะดี ให้รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น จึงทำให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันในการดำเนินโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม อันส่งผลทำให้ในปัจจุบันสวนอุตสาหกรรมสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างมีความสุข

นายรัชชัย อึ้งอัมพรวิไล นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบางกะดี ได้เล่าให้ฟังว่า พื้นที่ในตำบลบางกะดีเป็นพื้นที่ไม่มากนักมีเพียง 8.3 ตารางกิโลเมตร มีประชากรในทะเบียนราษฎรเพียง 9,800 คน และมีประชากรแฝงในพื้นที่ประมาณ 10,000 คน เป็นประชากรที่ไปเข้าเย็นกลับเพื่อมาทำงานในพื้นที่ประมาณ 30,000 คน ในอดีตตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2550 ปัญหาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกสวนอุตสาหกรรมบางกะดีมีมากตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกลิ่น น้ำเสีย ขยะ ฯลฯ โดยจะมีการร้องเรียนไปทางอุตสาหกรรมจังหวัดบ้าง ไปทางเทศบาลบ้าง ไปทางกรมโรงงานอุตสาหกรรมบ้าง หรือร้องผ่านทางสำนักนายกฯ บ้าง ดังนั้นในปี พ.ศ. 2550 นายวิฑูรย์ สิมะโชคดี รองปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม จึงได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว มาประชุมร่วมกันระหว่างนางกนิษฐ กรรมการผู้จัดการบริษัทสวนอุตสาหกรรมบางกะดี นายสมศักดิ์ อุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี และนางทิตาภา ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขซึ่งเป็นตัวแทนของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบางกะดี เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนี้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจากการพูดคุยกันก็ได้ข้อสรุปว่าน่าจะทำในรูปแบบของ “โครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม” ที่มีการร่วมมือกันระหว่าง 3 ภาคส่วน คือ อุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี สวนอุตสาหกรรมบางกะดี และเทศบาลตำบลบางกะดี โดยให้ทั้ง 3 หน่วยงานมาจับมือกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

หลังจากนั้น 3 ภาคส่วนโดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแลโรงงานโดยตรง จึงได้เชิญโรงงานทั้งหมดในตำบลบางกะดี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรง และบริษัทอุตสาหกรรมบางกะดี จำกัด ซึ่งเป็นหน่วยงานเอกชนที่มีหน้าที่ในการดูแลโรงงานทั้งหมดมาประชุมร่วมกัน และมอบหมายให้บริษัทอุตสาหกรรมบางกะดี จำกัด เป็นแม่งานในการประชุม หลังจากนั้นก็ดำเนินการประชุมร่วมกันมาเป็นประจำจนเป็นรูปธรรมขึ้น ต่อมา ทั้ง 3 ภาคส่วนได้ร่วมกันตั้งเกณฑ์ธรรมาภิบาลขึ้น และภายหลังจากที่สวนอุตสาหกรรมบางกะดีเข้าร่วมโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ก็ทำให้ข้อร้องเรียนลดลง 60 %

ในช่วงที่มีข้อร้องเรียนมาก ๆ นายกเทศบาลตำบลบางกะดีได้เข้าไปพูดคุยปัญหาที่เกิดขึ้นกับสวนอุตสาหกรรมบางกะดีโดยตลอด และได้มีการร่วมกันคิดหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนที่เกิดขึ้นจนประสบความสำเร็จ ดังนี้

ประการแรก คือ สถานประกอบการต้อง **เปิดใจ ตั้งใจ และจริงใจ** ที่จะแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ซึ่งทางเทศบาลได้เสนอแนะแนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหาให้แก่สวนอุตสาหกรรมบางกะดีแล้ว ส่วนที่เหลืออยู่ที่จิตสำนึกของโรงงานต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในสวนอุตสาหกรรมบางกะดี ว่าตั้งใจจะแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างจริงจังหรือไม่ เพราะเป็นที่ทราบ

กันดีว่าการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมแล้วแต่ต้องใช้งบประมาณทั้งสิ้น ซึ่งสิ่งที่โรงงานกลัวมากที่สุดคือ การใช้งบประมาณ ดังนั้นสถานประกอบการต้องมีความตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

ประการที่สอง คือ สถานประกอบการต้องทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ โดยต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วม กับหลักนิติธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ และเชื่อใจ โดยโรงงานอุตสาหกรรมต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร อย่าปกปิด เพราะถ้าโรงงานปกปิดข้อมูลข่าวสาร ไม่เปิดเผย ไม่ทำให้เป็นรูปธรรม ประชาชนก็จะขาดความเชื่อถือ และไม่ให้ความร่วมมือ ดังนั้นโรงงานทุกโรงงานจะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในเรื่องของกระบวนการผลิต สิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อประชาชน ไม่ว่าจะเป็นจากกลิ่น น้ำเสีย มลพิษต่าง ๆ หรือขยะ

ประการที่สาม คือ ทุกภาคส่วนจะต้องมีการสื่อสารและสร้างความเข้าใจร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งนายกเทศมนตรี ได้ยกตัวอย่างว่า สำหรับตัวนายกฯ เองมักจะเข้าพบและพูดคุยกับชุมชนด้วยตนเองเสมอ โดยก่อนที่จะมีการทำประชาคม จะเข้าไปพบปะ พูดคุยกับผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนทั้ง 17 ชุมชน โดยใช้เวลาประมาณ 2 อาทิตย์ ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี และหลังจากนั้นก็ได้มีการจัดประชาคมในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งไม่ใช่เฉพาะแค่เรื่องธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่รวมหลาย ๆ เรื่องเข้าไปที่ประชุมประชาคมด้วย เช่น เรื่องผู้สูงอายุ เรื่องที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชน แผนประจำปี ฯลฯ ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากประชาชนเข้าร่วมการประชุมประชาคมพันกว่าคนเป็นประจำ

ประการที่สี่ คือ ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันทำงานเป็นทีม ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน เพราะหากเกิดปัญหาขึ้นทุกฝ่ายก็จะเกิดความเสียหาย เช่น ถ้าชุมชนไม่ยอมให้มีการตั้งโรงงานในจังหวัดปทุมธานี ก็จะทำให้เสียบรรยากาศการลงทุน ต่อไปต่างชาติก็จะไม่มาลงทุนในตำบลบางกะดี ซึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อประชาชน ทำให้ชุมชนขาดงบประมาณในการพัฒนาชุมชน เพราะทุกวันนี้เทศบาลตำบลบางกะดีได้เงินมาพัฒนาชุมชนจากเงินภาษีโรงเรียนที่มาบำรุงท้องที่ ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าตำบลบางกะดีผู้สูงอายุจะได้เงินคนละ 1,000 บาท ทุกเดือนที่อื่นได้ 500 บาท เด็กเรียนฟรี นี่คือนี่ที่ตำบลได้จากการเก็บภาษี ดังนั้น โรงงานจะต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบรับรู้ข้อมูลของโรงงานได้

ประการที่ห้า คือ ต้องให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในเทศบาลตำบลบางกะดีได้มีการแต่งตั้งประธาน และคณะกรรมการในเขตชุมชน ๆ ละประมาณ 10 ทาน อันจะเป็นตัวแทนของภาคประชาชนเข้ามาร่วมประชุมในการจัดทำธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมทุกครั้ง ซึ่งแล้วแต่เป็นผู้นำในชุมชนทั้งสิ้น โดยในที่ประชุมจะประกอบด้วย ตัวแทนจาก ภาคประชาชน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สวนอุตสาหกรรมบางกะดี และเทศบาลตำบลบางกะดี ซึ่งในการประชุมก็จะมีการรับฟังแนวความคิดและกำหนดกรอบการจัดทำธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ซึ่งก็ได้รับความสนใจและความร่วมมือจากชุมชนทุกแห่งเป็นอย่างดี

ประการที่หก คือ ต้องมีการตรวจสอบการทำงานซึ่งกันและกัน ซึ่งในปัจจุบันทางจังหวัดปทุมธานีได้มีการตั้งคณะกรรมการไตรภาคีขึ้น เพื่อตรวจสอบการทำงานของกันและกัน อันประกอบด้วย 1) ภาคราชการ 2) ตัวแทนภาคประชาชน 3) ตัวแทนโรงงาน โดยทุกเดือนจะมีการประชุมไตรภาคี โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง และท้องถิ่นเป็นผู้เสนอว่าไตรภาคีในภาคประชาชนควรจะ

ประกอบด้วยใครบ้าง และทุกเดือนจะมีการตรวจสอบโรงงาน โดยโรงงานทุกโรงงานสามารถเข้าไปตรวจได้ และมีการรายงานการบำบัดน้ำเสีย รายงานวิธีการบำบัดน้ำเสีย ฯลฯ ให้กับเทศบาลทุก ๆ เดือนซึ่งผลจากการทำเช่นนี้ทำให้ในปัจจุบันข้อร้องเรียนโรงงานจากชุมชนลดน้อยลง

ประการที่เจ็ด คือ ต้องมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งในปัจจุบันเทศบาลตำบลบางกะดี กับสวนอุตสาหกรรมบางกะดีจะมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เมื่อไรที่เทศบาลตำบลบางกะดีมีกิจกรรม ทางสวนอุตสาหกรรมก็จะส่งเจ้าหน้าที่มาร่วมออกฐาน แสตนนิทรรศการ และเชิญประธานชุมชนเข้าไปดูโรงงาน ไปตรวจสอบโรงงานร่วมกัน ฯลฯ

ประการที่แปด คือ ประชาชนต้องมีความเชื่อมั่นและยอมรับในการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น โดยผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดถือความถูกต้อง ไม่เข้ามาเป็นผู้บริหารเพื่อต้องการแสวงหาผลประโยชน์ เข้าถึงประชาชน และให้ความสำคัญกับความเดือดร้อนของประชาชน ต้องมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อประชาชน เพื่อสังคม และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเน้นการพูดคุยทำความเข้าใจระหว่างกันอยู่ตลอดเวลา

ประการที่เก้า คือ ข้าราชการจะต้องไม่ยึดติดกับระบบศักดินา ระบบเจ้าขุนมูลนาย ไม่วางตัวเป็นนายประชาชน ต้องอ่อนน้อมถ่อมตนต่อประชาชน ซึ่งจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจากประชาชน ได้ง่ายมากขึ้น ในปัจจุบันเทศบาลตำบลบางกะดีได้ปลูกฝังค่านิยมและอบรมเรื่องนี้ให้กับข้าราชการในเทศบาลให้ยึดถืออย่างสม่ำเสมอ

นายอนุชิต สุนสวัสดิกุล ได้กล่าวเสริมว่า ในปัจจุบันประชาชนเริ่มเบื่อกับคำว่าประชานิยม เพราะในบางครั้งประชาชนได้มีโอกาสพูดบ้าง ไม่ได้พูดบ้าง แต่ที่ตำบลบางกะดีนี้ตัวผู้บริหารท้องถิ่นเริ่มต้นจากการพบปะ พูดคุย เป็นกันเอง ซึ่งเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน มีความจริงใจ และเปิดใจ ทำให้ประชาชนรู้สึกไว้วางใจ และอยากมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในตำบลบางกะดี

“การฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำน่านอย่างยั่งยืน โดยอาศัยกระบวนการบูรณาการและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน”

นายอนุชิต สุนสวัสดิกุล แจ้งว่าสืบเนื่องจากนายวีรวิทย์ วิวัฒน์วานิช ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน ดิดการกิจสำคัญไม่สามารถมาร่วมประชุมได้ในวันนี้ อย่างไรก็ตามได้มอบหมายให้ พันตรีหญิงระวีวรรณ บุญยเวทย์ นายทหารฝ่ายกิจการพลเรือนศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดทหารบกน่าน และนางสุภาพ ศิริบรรณสพ ผู้แทนศูนย์ประชานิยม มาร่วมเสวนาและเล่ารายละเอียดเกี่ยวกับโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำน่าน เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบข้อมูล ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

พันตรีหญิงระวีวรรณ บุญยเวทย์ นายทหารฝ่ายกิจการพลเรือน และนางสุภาพ ศิริบรรณสพ ผู้แทนศูนย์ประชานิยม ได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของโครงการฯ เกิดจาก ในปี พ.ศ. 2550 เป็นปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระชนมายุครบ 80 พรรษา กองทัพอากาศที่ 3 จังหวัดทหารบกน่าน จึงมีนโยบายให้จัดทำโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำน่านเพื่อเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ขึ้น เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล และเพื่อสนองพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ที่ต้องการจะฟื้นฟู อนุรักษ์ และรักษาระบบนิเวศลุ่มน้ำน่าน อีกทั้งในขณะนั้นผู้บังคับการจังหวัดทหารบกน่าน มีความปรารถนาที่จะรักษาฟื้นฟูระบบนิเวศของลุ่มน้ำน่าน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนด้วย จึงไปปรึกษา

กับคู่วาราชการจังหวัดน่าน เครือข่ายชุมชน มูลนิธิฮักเมืองน่าน เจ้าอาวาสวัด ฯลฯ ให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อผลักดัน การฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำน่าน หลังจากนั้น คู่วาราชการจังหวัดน่านได้เห็นความสำคัญของเรื่องนี้ จึงได้ผลักดันเข้าสู่ วาระของเมืองน่าน เพื่อสนองต่อบทบาทยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และดำเนินการ จัดสรรงบประมาณให้ พร้อมกำหนดเป็นนโยบาย และอนุมัติโครงการ ซึ่งในขณะนั้น จังหวัดน่านได้งบประมาณมา ทั้งสิ้น 19 ล้านบาท ได้แบ่งงบประมาณส่วนหนึ่งให้จังหวัดทหารบกน่านเป็นเงิน 8 ล้านบาท เพื่อนำเงินมา ดำเนินโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำน่าน

หลังจากได้รับงบประมาณ ทุกฝ่ายก็เริ่มดำเนินโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำน่านร่วมกัน โดยได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ได้แก่ จังหวัดน่าน จังหวัดทหารบกน่าน สำนักกิจการพิเศษ รพ.น่าน (ศูนย์ประสานงานประชาคมจังหวัดน่าน) ทสจ.น่าน มูลนิธิฮักเมืองน่าน พระครูพิทักษ์นันทคุณ เครือข่ายป่าชุมชน ผู้นำชุมชน/ชุมชน ฯลฯ ร่วมกันดำเนินการคิดหายุทธศาสตร์ในการฟื้นฟูแม่น้ำน่านในลักษณะเป็นภาคีโดยวางแผน ร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้นว่าจะดำเนินการอย่างไร กลุ่มเป้าหมายคือใคร และกฎเกณฑ์จะเป็นอย่างไร ซึ่งทุกภาคส่วน ได้ร่วมกันเสนอกฎเกณฑ์ แนวทางในการดำเนินการดูแลและฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำน่าน ซึ่งมีหลายหมู่บ้านได้เข้า มาร่วมเสนอโครงการในการฟื้นฟูลุ่มน้ำน่านจำนวนมาก โดยโครงการที่ชุมชนเสนอมาจะต้องมาจากปัญหาของ ชุมชนโดยตรง และดูว่าในหมู่บ้านต้องการจะฟื้นฟูระบบนิเวศในเรื่องอะไรบ้าง โดยผ่านเวทีประชาคม หลังจากนั้น ก็ดำเนินการปฐมนิเทศ ระดมความคิด มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงมีการสรุปผลการ ดำเนินงานร่วมกันด้วย

ส่วนปัจจัยสำคัญที่ทำให้ การดำเนินโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำน่านประสบความสำเร็จ จนได้รับรางวัลการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการในระดับจังหวัดประจำปี พ.ศ. 2552 นั้น พันตรีหญิงรวีวรรณ นุญนเวทย์ และนางสุภาพ ศิริบรรณสพ ได้ร่วมกันนำเสนอว่ามาจากปัจจัย ดังต่อไปนี้

ประการแรก โครงการฯ มีการบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเน้นให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำน่านอย่างยั่งยืน

ประการที่สอง คนในจังหวัดน่านมีความสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และมีความต้องการทำประโยชน์เพื่อส่วนร่วม จึงทำให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่าย ดังจะเห็นได้จากการ มีเครือข่ายชุมชนมากมายในจังหวัดน่าน เช่น เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน เครือข่ายอนุรักษ์พันธุ์ยาง เครือข่ายอนุรักษ์น้ำ ฯลฯ ซึ่งทุกเครือข่ายมีความตั้งใจที่จะฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในจังหวัดน่านเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ประการที่สาม การบริหารโครงการฯ ให้มีประสิทธิภาพ โดยเริ่มต้นตั้งแต่การเสนอ โครงการ ภาครัฐจะมีแบบฟอร์มการเขียนโครงการเพื่อเอื้อความสะดวกให้กับประชาชนที่ประสงค์จะเสนอ โครงการฯ ทำให้ประชาชนสามารถเขียนโครงการฯ เพื่อเสนอเข้ามาได้ง่ายขึ้น และเมื่อประชาชนเสนอ โครงการผ่านก็จะมีเวทีปฐมนิเทศให้แก่ประชาชนที่ได้รับงบประมาณจากโครงการนี้ ทำให้ประชาชนมี ความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานที่จะต้องทำอย่างไร ส่งรายงานเมื่อไหร่ โดยจะมีแบบฟอร์มรายงาน ผลการดำเนินงานให้แก่ประชาชนด้วย และสุดท้ายจะมีการติดตามประเมินผลของโครงการฯ ซึ่งทำให้ สามารถบอกผลจากการดำเนินโครงการฯ ได้อย่างชัดเจนว่ามีการรักษาพื้นที่และอนุรักษ์ต้นไม้ได้มาก น้อยแค่ไหน มีการปลูกต้นไม้ไปกี่ต้น ตายกี่ต้น คงอยู่กี่ต้น ใครจะต้องดูแลต่อ มีการทำฝ่ายไปกี่แห่ง นอกจากนี้ยังมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ทำให้เกิดการพัฒนารองรับการอนุรักษ์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น กรณีการทำแนวกันไฟ การทำฝ่ายอนุรักษ์น้ำ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันทำให้สามารถ

ประหยัดงบประมาณ และมีฝ่ายที่มีความคงทนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการจัดทำรายงานข้อมูลเพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงานด้วย ซึ่งในทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการจะมีความโปร่งใสในการทำงาน โดยจะมีการติดประกาศเพื่อแสดงให้เห็นว่าแต่ละหมู่บ้านได้รับงบประมาณเท่าไร มีการบริหารจัดการอย่างไร ดำเนินการอะไรบ้าง ผลจากการดำเนินการเป็นอย่างไร ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสนี้ จะทำให้เกิดการแข่งขันและเกิดการตรวจสอบกันเองภายในชุมชน

ประการที่สี่ ผู้นำมีวิสัยทัศน์และให้ความสำคัญกับโครงการฯ นี้ ประกอบกับภาคราชการ มีความเข้มแข็ง ทำให้โครงการยังคงดำเนินการอยู่ต่อไป แม้ว่าผู้ว่าราชการจังหวัดจะมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยก็ตาม

ประการที่ห้า ได้มีการนำเอาพิธีทางศาสนามาประยุกต์ในการอนุรักษ์น้ำ เช่น พิธีสืบชะตาแม่น้ำนาน ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนนาน อันส่งผลทำให้เกิดการอนุรักษ์น้ำ และส่งผลทำให้เกิดการอนุรักษ์ปลาในแม่น้ำนานตามมาด้วย

ประการที่หก มีการให้ข้อมูลที่แท้จริงแก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนมองเห็นปัญหาที่แท้จริง เช่น ปัญหาเรื่องการทำลายป่าไม้ จะให้ชาวบ้านดูภาพจากดาวเทียมเพื่อดูภาพป่าไม้จริงของจังหวัดเปรียบเทียบกับภาพป่าไม้ของจังหวัดที่ยังคงเหลืออยู่

ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินโครงการการฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำนานอย่างยั่งยืน คือ จะมีบางชุมชนมีการบุกรุกพื้นที่ป่า เผาป่า บุกรุกแหล่งน้ำ จากชุมชนที่ขาดความเข้าใจ และไม่มีส่วนร่วมในโครงการฟื้นฟู และมีการทับซ้อนของงบประมาณจากหน่วยงานที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนเกิดการทุจริตในการบริหารงบประมาณ

ข้อเสนอแนะ

1. ในระดับจังหวัด ควรมีการประชุมจัดทำแผนงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ร่วมกับชุมชน และกำหนดแนวทางการทำงานอย่างเป็นระบบ (สนับสนุน-ติดตาม-ประเมินผล-วางแผนต่อเนื่อง) เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างแผนของชุมชนและแผนของจังหวัด

2. ในระดับประเทศ ควรให้ความสำคัญกับจังหวัด ที่ดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (ต้นทุนน้ำ) โดยการสนับสนุนงบประมาณให้ภาครัฐและชุมชน ร่วมกันบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

นายอนุชิต สุนสวัสดิกุล ได้กล่าวสรุปว่า การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในปัจจุบัน ภาครัฐจะต้องเปิดกว้าง และเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชน โดยให้ภาคประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งร่วมคิด ร่วมบริหารราชการ โดยในอนาคตภาครัฐจะเป็นเพียงผู้สนับสนุนด้านงบประมาณและวิชาการเท่านั้น